

בן שנה או שנתיים, הרי ידוע דמינוק בן שנה או שנתיים יש בו כח יותר לסבול חום בערך שנותיו מתינוק שנולד ורוחנין אופו מיד בלידה, אע"כ י"ל הכי, דהנה אמר שם שמואל אחד שמן ואחד מים, יד קולדת בו אסור, אין יד קולדת בו מותר, ר"ל אם מחמם מים או שמן בשבת בכשיעור אסור משום ציטול, ה"ד יד קולדת בו כל שכריסו של תינוק נכויה בו.

ובחולין דף נה ע"א אמר, כל שיעורין של חכמים להחמיר חוץ מגרים של כתמים. והנה מאחר דשיעור ציטול שמן ומים מאחר דהוא צדדי כל שכריסו של תינוק נכויה, ולא מפורש מאיזה תינוק, ועפ"י כלל המאמר בחולין ע"כ לחומרא אזלינן, דהיינו צמינוק שנולד ורוחנין אופו, וידוע דאופן חמין צריכה וזו צריך להיות צמלית קלישות החום שלא יכוה. ומה שאמר לשון כריסו ע"כ לאו דוקא כריסו אלא כל גופו רק מוזכר כריסו מאחר שחותכין מן תינוק הנולד החוט המחוצר לטבור דהוא צדק, ומחמת החתך שם הוא צדק, וזהו היא שיעור חימום בשמן ומים, וזאת הוא חס יותר מזה הוי זה יד קולדת בו בשמן ומים.

אמנם כ"ז בשמן ומים דהם ראויים לאכול ולשתות גם צעודן חי, אם כן חימום כל דהו מקרי ציטול לענין שבת, אבל צעלמא צמציילין איסור והיתר מהכ"ת נימא אותו שיעור, הרי שיעור יד קולדת בו הנאמר הכא בשמן הוא רק צמים ושמן אחמר, אבל צשאר צצילי או"ה הוא השיעור יד קולדת בו, דהיינו יד ממש או אלצע, ומסתמא אם הוא רותח כ"כ שאינו יכול להניח בו אלצע מסתמא הוא מרותח אלל רוב צני אדם, הגם דאפשר שימלא מיעוט צעלי כח שיכולין לסבול גם רותח זה, אבל על הרוב אנו דנין.

וראיה לדברי אלה י"ל מן המחבר צש"ע או"ה ה' שבת סי' שיח סעי' ה, הנזכר שם דין דיד קולדת בו, ועוד שם סעי' וי"ו, ועוד שם סעי' ח"ט, ובכל אלה הסעיפים ודינים צש"ע, לא הוזכר עד היכן מגיע השיעור דיד קולדת בו, רק שם צסעי' יד פסק המחבר שם דין זה מסוגיא דשבת הנ"ל, מותר ליתן

קיתון של מים או שאר משקין כנגד האש צאופן שאינו יכול להתחמם צאותו מקום עד שיד קולדת בו, דהיינו מקום שכריסו של תינוק נכויה, ע"כ דצריז צקינור. ולכאורה מן הראוי היה שהצו"ע מיד צתחילה שכתב שם סעי' ה' דין יד קולדת בו הו"ל למימר זה לפרש אותו שיעור יד קולדת בו, דהיינו כשכריסו של תינוק נכויה בו, וממילא הוי ידעין שיעור זה אכולהו דינים שצח"כ, ואמאי נטר צזה לפרש רק צסעי' יד. אבל לדצרינו יוצן, דצשאר דינים הקודמים שם דין דיד קולדת מהכ"ת נימא אותו שיעור כשכריסו של תינוק נכויה, הרי לא הוזכר זה צגמ' רק צשיעור ציטול שמן ומים, ע"כ לא ציאר המחבר השיעור וסמין עצמו על הפשטות דיד קולדת בו דהיינו יד ממש, אבל צסעי' יד דשם מייירי מחימום מים ושאיר משקין דזהו מפורש צגמ' דיד קולדת בו דהיינו כשכריסו של תינוק נכויה ומש"ה פרט שם צש"ע [השיעור].

ומעתה יפה הורו כל צעלי הוראה דין שיעור יד קולדת בו כפשוטו.

ועפ"י הנ"ל י"ל מ"ש הט"ז ציו"ד סוף סימן צב [ס"ק ל], שהקשה על דין דהמהרי"ל מסוגיא דשבת הנ"ל מ"ש רצי קול צכלי שני, יעוי"ש היטב. אבל לדצרינו הנ"ל אינו רציה, מאחר דמעשה דרצי היה צשמן, וצשמן הרי לא צעי אלא חימום כל דהו, על כן הוצרך רצי לומר צכלי שני, דאם לא צכלי שני היה נחתמם יותר מן שיעור הנ"ל, אבל צשאר ציטולים י"ל דא"נ אפילו אם היו שואצין צכלי מן החום הראשון אופן מים שצח"כ הוא צכלי מקרי נמי רק כלי שני, רק אם שהה אותו צחום כלי ראשון וכמ"ש המהרי"ל שם.

סימן עו

בענין חוקת עכו"ם במשטה

ביום הולדו בכל שנה

אדם מישראל אם מותר לעשות משטה ושמחה צכל שנה צאותו יוס שנולד בו. היות שלא נשמע מנהג זה צמחנה העצריים, רק צין האו"ה צצרים גדולים, אי יש צשש צזה משום חוקת הגוי.

א. עיין מש"כ בזה בשדי חמד כללים מערכת יו"ד כלל ל"ט, ועיין בדרכי תשובה סי' ק"ה ס"ק נ"א שהביא מכמה אחרונים שכתבו כמש"כ רבינו וכמנהג בעלי הוראה, עיי"ש.

דדברי רז"ל בגמרא או כדומה, וגם צאמת אין נשמע זה צמחנה עזריים הנהגה זו. אבל לזה יש תשובה.

דהנה המ"א סי' מו ס"ק ט, הביא בשם הצ"ח שהקשה אמאי לא מצרכין נוסח הצרכה שעשני ישראל, ולמה מצרכין שלא עשני גוי. ותי' משום שאמרו [עירוץ דף יג:] נוח לאדם שלא נצרא משנצרא, ע"כ לא שייך לומר שעשני ישראל, ולכן אומרים הלואי שלא עשני, ועכשיו שעשני צרוך שלא עשני גוי, עכ"ד.

ומעתה יוצן שלא הזהירו רז"ל ע"ז לעשות משתה ושמחה ציום הולדו, דהרי ע"ד כלל יום הולדו לא טוב הוא כי נוח וכו', ועוד הרי אמר שלמה [קהלת ז, א] טוב יום המות מיום הולדו, א"כ שמחה זו מהו עושה היום, אמנם כ"ז ע"ד כלל מה"ט לא רצו חכמים לעשות ציווי ע"ז, אבל ע"ד איש פרטי אשר מתצונן בחסדי ה' ועל כל הטובות אשר גמל אותו מעודו ושמח בצאתו יום צודאי תע"ב.

דהנה אמרו רז"ל [ילקוט שמעוני תהלים רמו תתפט] על הקרא כל הנשמה תהלל, על כל נשימה תהלל יה, א"כ לכל הפחות פעם אחת ציום הולדו ראוי להזכיר ע"ד כלל על כל הנשימה שיצא מן יום שיצא מצטן אמו עד הנה להזכיר טובות ית', וכמ"ש [תהלים כב, י] כי אתה גואי, ומצטן אמי אלי אתה [שם פסוק יא].*

סימן עז

אי מותר לבשל ולמלוח גף מן עוף
טרם שפתחו העוף, כי אולי שמא
ימצא איזה טריפות אח"כ

בביצה דף כה [ע"א], אמר רמי בר אבא הפשט ונתות צעולה, וה"ה לקצבים, מכאן למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר קודם הפשט ונתות. ומסיק הש"ס דרק אורח ארעא קמ"ל, ולאו משום איסור טריפה, כי נשחטה בחזקת היתר

בב"י ציו"ד ריש סימן קעח בשם מהר"י קולון כתב, דאין לאסור משום חוקת עכו"ם אלא באם הוא אחד מן צ' חלקים. א', אם הוא דבר אשר אין טעם נגלה כדמשמע לשון חק. והצ', אם הוא דבר ששייך בו פריצות ואינו דרך לניעות וענוה, עכ"ד בקיצור. ומעתה צענין גדון הנ"ל אין צדצר אחד מן צ' חלקים הנ"ל. אלא יש טעם צדצר, ואדרבה גם שצח והודאה מזה למקום צ"ה והכרת הטובה, ר"ל נותן הודאה לה' על שהוציא אותו ה' מצטן אמו בן קיימא וחי שלם צאצאיו ולא נעשה נפל, וה' זן וכלכל אותו מאותו יום עד היום הזה. והגם שאומות העולם עובדי ע"ז עושין משתה ושמחה בהודאה זו ע"ד הנזכר ומכוונים ומודים לעכו"ם, אבל צר ישראל העושה כן צודאי כוונתו לשמים, א"כ מהיכי תימא נימא דיהיה זה בכלל חוקת עכו"ם, ולא עוד אלא אדרבה יש לן סמך גדול מן התורה דראוי לעשות כן באותו יום שנולד בו לזכור חסדי המקום.

דהנה בסוף פרשת וישב [צראשית מ, כ] נאמר: ויהי ציום השלישי יום הולדת פרעה עשה משתה וכו'. ולכאורה צענין מה הוצרך התורה להודיענו שהיה המשתה ציום הולדת ומה נ"מ, אם לא שנאמר שהתורה צא ללמדינו אותו הנהגת טובה שראוי כן גם לצר ישראל. ואין להקשות ע"ז וכי שייך ללמוד הנהגה טובה לישראל מן פרעה גוי עובד ע"ז. לאו קושיא היא, דהנה בצפר שופטים סימן ג [פסוק כ], גצי אהוד שאמר לעגלון מלך מואב דבר אלהים לי אליך ויקם מעל הכסא, ומזה למדנו צירושלמי דכל דבר שצקדושה צריך עמידה, והוצא לפסק הלכה בשו"ע או"ח סי' נו סעי' א צרמ"א, ויעוי"ש צמ"א ס"ק ד. הרי להדיא דאנו למדין דין זה מן גוי עובד ע"ז עגלון מלך מואב עמידה לכל דבר שצקדושה.

ואין להקשות א"כ לפי"ז דיש מקום על זה אצע"א קרא ואצע"א סברא, דהיינו הכרת הטובה, א"כ קשה למה לא מצינו בזה שום זכר ציווי ואזהרה

זצ"ל — שנת תשמ"ח, כרך ב' אחרוש"פ ע"ד יום הולדה בהערה 31, ועיי"ש מה שהאריך בזה. וע"ע שם ביום ב' כ"ה אדר מש"כ בזה].

א. עיין בשו"ת גנזי יוסף סי' ס"ד, ובבן איש חי הלכות שנה א' פ' ראה סי' י"ז מש"כ בענין סעודה ביום הולדת. [הובא כ"ז בספר השיחות לכ"ק האדמו"ר רבי מגחם מגדל מליובאוויטש